

Bild | Bo Lambert är fotograf, pensionerad professor i miljömedicin och har besökt Afghanistan flera gånger. Nedan ser du hans alster *Flickan i Bamiyan*.

19 mars 2008

Flickan står framför huset där hon bor. Hon ser ut som ett efterkrigsbarn i forna Jugoslavien. Bilden är fläckig, blekt och lite skrynklig, de återstående färgresterna för tanken till ett gammaldags, handkolorerat vykort. De små svarta hålen i bergväggen i bakgrunden är inte skotthål, även om sådana kan finnas lite varstans i Bamiyan, utan öppningar till de grottor som buddhistmunkar karvade ut i de porösa klipporna för mer än 1 500 år sedan, och som sedan varit bebodda ända fram till vår tid. Lite längre bort i samma bergvägg stod de jättelika Buddhastatyerna som sprängdes av talibanerna och al-Qaida på våren 2001.

Flickans långa klänning och de skarpt röda dansskorna får henne att se ut som om hon är på väg till fest, men huvudduken förtar det intrycket på ett ganska brutalt sätt. Nej, hon är nog inte på väg till någon fest, kanske har hon just fått överta sin storasysters klänning och skor, och behållit vinterhalsduken på. Fin är hon, det tycker hon, det syns på hennes bestämda ansiktsuttryck, och de fast knutna nävarna. Den här tösen vet vad hon vill. Hon är på väg någonstans, precis som flickan i Hana Makhmalbafs film "Buddha föll av skam", hon som tvunget ville gå i skolan. Filmen spelades in just här, med samma grothållspunkterade bergvägg i bakgrunden.

Det är kväll, solen har dalat bakom bergen och släppt fram en kylslagen kvällsstämning, därav bildens grådaskighet. Bakom flickan skimtar en husvägg av det vanliga slaget, stråblandad lera, rutad av torka och vintervittring, snart dags att vårputsas.

Pladask i bildens mitt ligger ett slokbent vidunder och suger åt

sig blicken som vore det en kletsminskad baglady på catwalk. Hon har legat där länge, sedan förra kriget, eller det dessförinnan. Här har tiden inte läkt några sår. Tvärtom! Se bara på de ljusst blåmalade ögonen, de läpproda sminkresterna på de grådaskiga tänderna, den flammiga, orena pormaskiga huden, den nakna pannan, och de oblygga öronåttorna. Egentligen är det märkligt att hon fått stå kvar där så länge med så mycket användbar plåt i skrovet. Kanske är det barnens önskan om en lekplats som räddat henne. Trots allt har hon sin charm, en härligt lektant ser hon ut att vara, väl jämförbar med de flesta lekskulpturer man sett på bättre bemedlade ställen.

Något bemedlat ställe är detta verkligen inte. Det var det inte före det senaste kriget heller, och inte före det dessförinnan. Bamiyandalen och dess hazarer, möjliga ättlingar av Djingis Khan, har härjats och förtryckts i hundratals år. Korta perioder av välstånd till följd av tråget arbete i den lilla bördiga dalen, har alltid följts av nya krig och räder som lämnat deras byar och städer i samma skick som fordonet på bilden.

Kanske är det nu dags för en ändring. Nya tider, härliga tider. Bamiyan som turistort. Många drömmer om det, men då måste man nog börja med att röja upp på platser som denna, och ordna med en vacker plantering, eller kanske ett fint hotell, med utsikt över dalen och de historiska grothålen. Det vore väl något i globaliseringens tidevarv. Då kunde kanske flickan på bilden få jobb, eller åtminstone få gå i skola, tänk att få lära sig läsa och skriva!

Text & bild: Bo Lambert